

Vážná hudba

17.9.2007 :: O rozvoj norské vážné hudby se významným způsobem zasloužil skladatel Edvard Grieg (1843 – 1907). Ačkoliv Norsko získalo nezávislost pouze dva roky před jeho smrtí, Edvard Grieg jej svými skladbami a koncertní činností pevně zapsal do mezinárodní hudební mapy. Skutečnost, že Norsko v roce 1905 získalo nezávislost, významně ovlivnila dějiny norské hudby. Po dobu pěti set let do Norska proniklo jen málo evropských aristokratických a buržoazních kulturních tradic, a proto v oblasti renesanční a barokní hudby v podstatě nemělo co nabídnout.

Edward Grieg (*15. 6. 1843, Bergen +4. 9. 1907), nejslavnější norský skladatel, klavírista a dirigent, přední představitel skandinávské hudby se narodil a prožil své dětství v Bergenu. Jeho otec byl Skot a matka byla velice inteligentní a kulturně založená s velikým hudebním talentem. Na klavír učila Edvarda hrát již od šesti let a již od brzkého dětství měl možnost se seznámit s hudbou Mozarta či Chopina.

Edvard Grieg studoval lipskou konzervatoř a později studoval u dánského skladatele Nielse W. Gadeho. 1871-1880 založil a vedl hudební spolek v Oslu. Na jeho slohový vývoj měl vliv N. W. Gade a E. Hartmann a R. Nordraak, kteří ho usměrnili od mendelssohnovského akademismu k norskému národnímu slohu.

E. Grieg byl mistrem miniatur, jeho lyrismus a schopnost zhustit citový, přírodní zážitek se nejlépe uplatnily v písni a v drobných klavírních skladbách. Jeho hudba vycházela z národních tradic Norska a proto především čerpal z norské lidové hudby. Největší oblibu si E. Grieg získal u Norů, kteří ho také velice uznávali.

Edward Grieg studoval nejdříve práva, a po těchto studiích se věnoval už jen hudbě. V roce 1904 se tajně oženil se svou sestřenicí Kateřinou Nosenkovou. Od roku 1914 žil v cizině, zejména ve Švýcarsku a Francii. V roce 1939 emigroval do USA, kde přednášel na Harvardské univerzitě. Jeho tvorba prošla několika stylovými etapami. Za 1. světové války byl ovlivněn jazzem, a později se orientoval na neoklasicismus. V 50. letech se Grieg přikláněl spíše k seriální hudbě.

Vrcholná díla Edwarda Griega

Orchestrální suity Peer Gynt vybrané ze scénické hudby ke hře Henrika Ibsena.

Smyčcový kvartet g-moll, Koncert pro klavír a orchestr a moll, Suita z časů Holbergových pro smyčcový orchestr, Sonáta pro housle a klavír, Lyrické kusy pro klavír

). Jeho dílo bylo na dlouhou dobu jediným norským klenotem ve světové hudební pokladnici. Tak to zůstalo i v 60. letech minulého století: zatímco svět jásal nad Beatles, Skandinávci je sice poslouchali, třeba při tradičním lovu ryb, ale aby nějaká norská kapela následovala vlnu popmusic, která začínala měnit svět, bylo tehdy skoro nepředstavitelné.

I tak však měl Grieg významné předchůdce: Halfdan Kjerulf (1815 – 1868) si v polovině 17. st. získal značný vzhlas tvorbou klavírních skladeb, sólových písní s klavírním doprovodem a chorální hudby.

Dalším významným hudebníkem byl skvělý houslový virtuos Ole Bull (1810 – 1880), který ve stejné době dosáhl jedinečných úspěchů v Evropě i USA. Ole Borneman Bull (February 5, 1810 – August 17, 1880) was a Norwegian violinist, often called Norway's first international star. Bull was born in Bergen. His father wished him to be a minister, but he preferred a musical life. When four or five years old, he could play all the songs he heard his mother sing on the violin, and when nine, he played first violin in the Bergen Theatre orchestra, and was soloist with the Bergen Philharmonic Orchestra.

Tyto dvě postavy položily základy rozvoje současné norské vážné hudby a jejich skladby tvoří ústřední část Mezinárodního festivalu v Bergenu, zejména v koncertních sálech v Muzeu Edvarda Griega a v domovském městě Oleho Bulla, Lysøenu.

K hlavním protagonistům současné norské vážné hudby patří filharmonický orchestr v Oslo, filharmonický orchestr v Bergenu, norský orchestr komorní hudby, pianista Leif Ove Andsnes, violoncellista Truls Mørk a sopranista Solveig Kringelborn.

V období mezi působením Griega a Bulla a současnými hudebními hvězdami rovněž působili světoznámí sólisté, např. sopranista Kirsten Flagstadová (1895 – 1962). Současní norští mezinárodně uznávaní sólisté, soubory a orchestry se zasloužili o rozmach norské hudební komunity, ke kterému došlo od 70. let minulého století, nejprve zavedením veřejné hudební výchovy a později prostřednictvím nárůstu počtu festivalů a výstavby koncertních sálů ve všech norských velkoměstech. Dalším významným projektem je stavba nové budovy opery v Oslu, do níž se Norská národní opera přestěhuje na podzim roku 2008.

Norští skladatelé udržují odkaz Edvarda Griega stále živý.

Po jeho smrti se nejvýznamnějším skladatelem stal Christian Sinding (1856 – 1941) – Rašení jara (<http://www.youtube.com/watch?v=kWmg-Mr7yMs&feature=related>), jehož hudba je jednoznačně ovlivněna romantismem. V době, kdy norskou hudbu začaly ovlivňovat atonální trendy, pevné jádro skladatelů i nadále používalo Griega tonální a vlastenecké romantické prvky. K nástupcům Griega patřili David Monrad Johansen (1888 – 1974), Ludvig Irgens Jensen (1894 – 1969), Harald Sæverud (1897 – 1992), Klaus Egge (1906 – 1979), Geirr Tveitt (1908 – 1981), Øistein Sommerfeldt (1919 – 1994) a Johan Kvandal (1919 – 1999). Ze současných skladatelů je nejužší spjat s Griega tradicí Ragnar Söderlind (nar. 1945).

Norská folková hudba

17.9.2007 :: Na rozdíl od jiných evropských zemí existuje v Norsku nepřerušovaná tradice folkové hudby. Jelikož se folková hudba stále předává z generace na generaci, nebylo jí potřeba nijak oživovat. Nicméně v průběhu doby se změnilo prostředí, v němž se folková hudba prezentuje. V uplynulých 10 až 15 letech se zvýšila profesionální úroveň hudebníků a dnes tak na norské folkové scéně působí řada vynikajících začínajících umělců.

Norská folková hudba, vokální i instrumentální, je obvykle doménou sólistů. Instrumentální hudebníci nejčastěji používají housle nebo hardangerské housle, které jsou považovány za norský národní hudební nástroj. Hardangerské housle mají čtyři nebo pět rezonančních strun. Jsou překrásně zdobené a svou konstrukcí se liší od běžných houslí. Odborníci se různí v názoru, zda se hardangerské housle vyvinuly z běžných houslí nebo ze středověkých strunných nástrojů. <http://www.youtube.com/watch?v=m75Pw0ZdHZQ&feature=related>

Dalšími tradičními nástroji norské folkové hudby jsou židovská harfa (munnharpe) - <http://www.youtube.com/watch?v=-1ezqv1MDYo>, různé flétny, lesní roh (bukkehorn) - <http://www.youtube.com/watch?v=GSD47oWC-vs>, dřevěný roh (lur) a norská citera (langeleik) - <http://www.youtube.com/watch?v=INu3UQ35yVk>. Některé z těchto nástrojů mají původ v dávné minulosti. Ačkoliv část norské lidové hudby vznikla v dávné minulosti, velká část repertoáru pochází z 19. století.

Hudební repertoár obvykle se dělí na současné druhy tradiční taneční hudby (gammaldans) ovlivněné střeoevropskými trendy, jako např. valčíky a různé druhy polky, a starší typy (bygdedans), jako např. springar, gangar a lyarslåt (v zahraničí známé pod svými norskými názvy). - <http://www.youtube.com/watch?v=fmjXhyEYLDA&feature=related> - Tradiční drnkání na handargenské housle spolu s širokou škálou používaných melodií dodává této hudbě velké množství souzvuků tónů. Tento typický rys folkové hudby inspiroval řadu norských skladatelů, včetně známého skladatele Edvarda Griega. Každý rok se konají dvě národní soutěže. Národní festival folkové taneční hudby je soutěží hudby gammeldans a Národní soutěž tradiční hudby se zaměřuje na starší tradici hudby a zpěvu bygdedans, lidové tance a mistrné ovládání starých folkových hudebních nástrojů. Folkoví hudebníci a jejich příznivci se rovněž setkávají na Festivalu folkové hudby ve Førde, Mezinárodním festivalu folkové hudby v Bø v Telemarku a Festivalu Jørna Hilmeho ve Valdres. K předním norským folkovým hudebníkům patří hardangerští houslisté Knut Buen, Hallvard T. Bjørgum a Annbjørg Lienová, houslisté Susanne Lundengová a zpěváci Agnes Buen Garnasová, Kirsten Bråten Bergová, Odd Nordstoga a Øyonn Groven Myhren. K oblíbeným skupinám patří Majorstuen, Kvarts, Tindra, Dvergmål a Utlå.

Norská hymna

Píseň **Ja, vi elsker dette landet** (*česky* *Ano, milujeme tuto zemi*) je **norská hymna**. Slova napsal [Bjørnstjerne Bjørnson](#) mezi lety [1859](#) a [1868](#). Hudbu složil jeho bratranec [Rikard Nordraak](#) v roce [1864](#). Poprvé byla uveřejněna [17. května 1864](#) při příležitosti 50. výročí norské ústavy. Obvykle se zpívá pouze první a poslední sloka.

<http://www.youtube.com/watch?v=LUTiIMZIVOU>